

20 Yanvar faciəsinin zirvəsi

22 ildir ki, Azərbaycan xalqı millət kimi 20 yanvar tarixli sabahını beləcə açır: sakit, hüznü, üzgün, həm də məğrur. Bu tarixi xalqımız yaradıb, haqsızlığa üsyanla, qanını tökməklə. Heç kim başqa işlərinin dalmca tələsmir bu sabah. Bu sabah bir özgə sabahdır millətimiz üçün. Hamı gedəcəyi ünvanı bilir, kiməsə ünvan göstərməyə ehtiyac yoxdur, zirvədə dayanan şəhidlər xiyabanı insanları özünə çəkir. Hər qara daşdan bir işıq boylanır elə bil. Yol yoldaşımız isə qərənfillərdir bu sabah.

Böyük Hüseyin Cavid demişkən: "Azadlıq, öylə nazlı afət ki, qan tökülməyincə üzə gülməz o işvəkar". Biz isə o nazlı afətin üzünün gülməsi üçün çox qanlar tökmüşük. Amma yaralarımız yenə də açıqdır, qaysaqlanmış, nə edək? Çünki uğrunda övladları şəhid olan Vətən torpaqlarının bir hissəsi düşmən tapdağıdır.

Bu sabah yenə həməm sabahdır, 22 il öncəki kimi: sıxıntılı, qarlı, yağışlı, küləkli, duman-çiskinli. Gün axşama dönəndə bu məkan daha kövrək, daha kədərli, hüznü, üşəntili görünür. Hələ müqəddəslərimizin ruhlarını sevindirə bilməmişik, torpaqlarımızı işğaldan azad etməmişik. Hər şeyə rəğmən biz 20 Yanvar tarixini faciə kimi yaşamırıq, xalqımızın özünüdərkli, şərəf və ləyaqətimizin ucalığı, milli istiqlalımız uğrunda müqəddəs savaşımız kimi yaşayırıq. Bu, bizim millət haqqımızdır!

Amma hələ yoldayıq, onlara doğru gedirik. Hava soyuq olsa da, balaca oğlan atasının əlindən tutub insanların axınıyla gedir. Adını soruşduq, üşüyə-üşüyə Qədir - dedi. Atasını söhbətimizə müdaxilə etdi: "Yanvarın 20-də yaralıları daşıyarkən atam Qədir Axundov da şəhid olmuşdu, Bu, mənim oğlumdur, atamın adını qoymuşuq, birinci sinifdə oxuyur, indi babasının ziyarətinə aparıram. Qədirdən soruşduq ki, səhər evdən çıxanda üşüyüb evə dönmək istəmədin? Balaca yol yoldaşımız həqiqəti deməkdən çəkinmədi: - Əlcəklərimi taxmamışdım deyə üşüyürdüm. Amma atam qar da yağsa gedəcəyik - deyəndə bu mənim ürəyimdən oldu. Qədirin atasıyla bir də həmsöhbət oluruz:

- Biz qardaş-bacılar Şəhidlər xiyabanında böyüdük, atamın "gözü qarşısında", ailə həyatı quranda da xeyir-dua almaq üçün hüzuruna gəlmişdik. İndi də nəvələrini gətiririk ki, görüb tanışılar, onunla qürur duysunlar. Amma şəhidlərimizin qisasını almamışıq, atalar da deyib ki, qisas qiyamətə qalmaz, gərək biz də qisasımızı qiyamətə qoymayaq...

Növbəti söhbətdəşimiz hərbi olduğundan özünü polkovnik Bəşirov kimi təqdim etdi. Biz də etika göstərərək adını soruşmadıq. Bu da hərbiçilərin özünü təqdim etmə formasıdır. Ziyarətə gedirdi. Tanımaza-bilməzə bir-birimizə Vətən başsağlığı verdik, şəhidlərimizə Allahdan rəhmət dilədik, bununla da söhbətimizə körpü saldığımız:

- Hər il Şəhidlər xiyabanına gələndə düşünürəm ki, hər daşdan bir igid boylanacaq, mənə sual verəcək, Bəşirov, torpaqlarımızı işğaldan azad etdinizmi? Mən nə cavab verəcəm? Təkcə özümə deyil, hər bir vətəndaşa arzulayıram ki, tezliklə elə gün gəlsin ki, şəhidlərimizi ziyarətə gedəndə şad xəbər aparaq, onların ruhunu sevindirək.

İnsanların üzündə həm hüzn, kədər, həm də düşməndən qisas, intiqam ifadəsi görünür. Elə bil əllərindəki qərənfil də top-tüfəngdir, yaxınlaşsan partlayacaq. Bizim doğrudan da, düşməndən alınmamış qisasımız qalıb. Əli günahsız Azərbaycan vətəndaşlarının qanına batmış Mixail Qorbaçov "Nobel" Sülh mükafatı aldı, bu azmış kimi oyuncaq siyasət adamı törətdiyi cinayət əməlinə dünyada hüquqi don geyindirdi. Güya Azərbaycanda yaranmaqda olan islam fundamentalizminin qarşısını almış. Azərbaycan xalqı var olduğu tarixdən indiyədək heç bir zaman islam fundamentalizmi adlı problemlə üzləşməyib. Dünyanın hər yerində ölkəmiz tolerantlıq nümunəsi kimi göstərilir. O anlamadı ki, bu ölkədə islam təhlükəsi yaranmışdırsa, bəs niyə ölənlərin arasında çoxlu rus, yəhudi, tatar, ukraynalı və ləzgilər var?..

Hər tərəf insandır, ona görə də yaxınlaşıb söhbətləşmək çətin deyildi, mövzu da aydındır: hadisələri yenidən xatırlamaq, millətimizin övladlarının qanını tökənləri lənətləmək, bir də Qarabağa getmək arzusu. Biznes Universitetinin tələbəsi Ləman Misirli ziyarətə anasıyla gedirdi. Söhbətimizə onunla başlasaq da, anası hadisələrin şahidi olduğunu bildirdi:

- Mən institutun sonuncu kursunda oxuyurdum, neçə gün idi dərəcə də getmirdik. Əslində, məktəbləri rəsmi şəkildə bağlamamışdılar, amma tələbələr instituta getmirdi. Hamımız meydanlarda idik. Hadisə baş verən gecəsi biz tələbə qızlar küçəyə çıxmasaq da, səhər tezdən heç nədən, heç kimdən qorxmada qan vermək üçün xəstəxanalara qaçdıq. Yaralıları daşımaq üçün köməyə gəldik. Heç kim evdə qalmamışdı. Hamı Azadlıq meydanına toplaşmışdı. Qadınlar haray qoparır, göz yaşları tökürdülər. Qan vermək üçün axşama qədər xəstəxananın qarşısında növbə tutub gözlədik, həkimlər, tibb bacıları da ağlayırdılar. Biz o vaxta qədər belə hadisələri ancaq televeziyada görmüşdük, ən bəterini özümüz yaşadığımız.

Ləman da söhbətimizə qoşulur. Deyir ki, mən olanlar haqqında oxumuş və eşitmişəm:

- Hər dəfə Şəhidlər xiyabanına gedəndə müqəddəslərimizə olan hörmətdən kövrəlirəm. Çox gözəl xiyaban salınıb. Bəlkə də dünyada birincidir, sanki dünyanın ən gözəl parkıdır. Bunlar şəhidlərimizin əziz xatirəsinə böyük hörmət əlamətidir. Allah onlara rəhmət eləsin, ruhları şad olsun. Daha Azərbaycan oğlu-qızı şəhid olmasın, xalqımız belə günlər yaşamasın, Qarabağın qələbə sevincini yaşasın". Amin!

Növbəti həmsöhbətimiz Rəbiyyə İsmayılova Asiya Universitetinin filologiya fakültəsinin tələbəsidir. O dedi:

- Ötən əsrin sonlarında, yəni doxsanıncı illərin əvvəllərində xalqımızın milli azadlıq uğrunda apardığı mübarizə yenidən baş qaldırdı. Yetmiş yaşlı sovet imperiyası milli azadlıq uğrunda mübarizələri beşiyindəcə boğmaq üçün ayrı-ayrı müttəfiq respublikalarda cinayət əməlləri törətdi. Lakin Bakıda yaşananlar tamamilə fərqli oldu. Çünki daim azadlıq eşqi ilə qəlbi döyünən xalqımızın mübarizəsi daha kəskin və əzmkar formada idi. Qarabağı Azərbaycandan qoparmağa çalışan erməni daşnaklarının əlində oyuncağa çevrilmiş sovet imperiyasının rəhbərləri xalqımıza qarşı görünməmiş faciə törətdilər. Lakin həmin dəhşətli günlərdə imperiyanın qanlı caynaqlarından qurtaran xalqımız şəhidliyin müqəddəsliyini dünyaya bəyan etmiş oldu.

22 ildən sonra həmin qətləmə törədilən günlərə baxanda təkcə qanlı göz yaşlarımız axmır, qəlbimizdə qürur və iftixar hissi də baş qaldırır. Vətənimizin hər guşəsində salınan xiyabanlar mərd, mübariz, döyüşkən, düşməne layiqincə cavab verən igidlərimizin əbədi məskəni kimi daim anılır, ziyarət yerinə çevrilir.

Bakı şəhər sakini Səbinə Zahir öz fikirlərini belə izah etdi:

- 20 Yanvar şəhidlərinin uyuduğu xiyaban uşaqdan-böyüyə hər birimiz üçün müqəddəs məkandır. Ona görə də illər keçdikcə bu xiyaban nəsillərimizin ziyarətəgahına çevriləcək. Bu gün, o qanlı və dəhşətli gecədən 22 il keçdikdən sonra xalqımızın Şəhidlər xiyabanını mütəşəkkil qaydada ziyarət etməsi də bunu təsdiqləyir. Xiyabana tələsən hər kəsin baxışlarında qəm-kədərlə yanaşı, bir mübarizlik, əzmkarlıq ifadələri də hiss olunur. 20 Yanvar miqyasına görə ağırlı-acılı faciədirsə, mahiyyəti mübarizlikdir və tariximizin şanlı səhifəsidir. O dəhşətli gün bir daha təsdiqlədi ki, xalqımızın milli azadlıq duyğularını, qətiyyətini hər hansı imperiyanın nə tankı, nə topu, nə də digər ağır hərbi texnikası ilə sındırmaq olmaz! Təbii ki, 20 Yanvar öz dəhşətləri ilə yaddaşımıza yazılıb. Çürüməkdə olan, müvazinətini itirmiş sovet imperiyasının cəlladları o müdhiş gecədə daşnaklarla birləşərək Bakını qan çanağına döndərmişdi. Keçmiş SSRİ-nin ilk və həm də sonuncu prezidenti M. Qorbaçov nəinki milli azadlıq mübarizələrinin qətlinə, əslində, insanlığa qarşı fərman vermişdi. Lakin o dəhşətli gecədən qan içində çıxan xalqımızın mərd, qorxmaz, mübariz övladları öz şəhidlikləri ilə imperiya xislətli, erməni qiyafəli ölümə qələbə çaldılar.

Kəlbəcər rayonundan məcburi köçkün Elşən Nəcəfli də söhbətə qoşulur:

- 20 Yanvar yaddaşına uşaq təxəyyülü ilə yazılsa da, sanki o dəhşətləri özüm yaşamışam. Əslində, belə idi.

1990-cı il yanvar ayının 19-dan 22-dək anam Aybəniz xanımın birləşmə Bakı şəhərində, xalam Əntiqə müəlliməgildə idik. O gecə Rəzulzadə qəsəbəsindən şəhərə daxil olan tankların vəhşi səslərinin, küçə boyu sıralanmış doqquzmərtəbəli yaşayış binalarını necə atəşə tutduqlarının şahidiyəm. Evlərin eyvanına çıxmaq belə qorxulu idi. O zaman 6 yaşında idim. 22 ildən sonra həmin gecənin ağrıları yaşadığıca qəhərlənmirəm. Doğrudan da, xalqımızın və dövlətimizin azadlığı, müstəqilliyi uğrunda can vermək şərəfdir. Ona görə də 20 Yanvar yalnız matəm günü deyil, həmçinin xalqımızın milli mübarizəsinin qələbəsidir. Qürur və iftixar günü olan 20 Yanvar xalqımızın qəhrəmanlıq mücəssəməsi, azadlıq uğrunda mübarizəsinin zirvəsi kimi daim anılacaq və yaşanacaqdır.

Bakının füsunkar görkəmi, dünyanın inkişaf etmiş dövlətlərinin paytaxtlarından birinə çevrilməsi, respublikamızın ayrı-ayrı bölgələrinin hərtərəfli, daha doğrusu, bütün istiqamətlərdə inkişafı da məhz azadlıq və müstəqillik uğrunda apardığımız mübarizənin nəticəsidir. Biz məğlubedilməz xalq kimi haqqımızı tələb etməyi bacarmış və buna nail olmuşuq. Bundan sonra isə onun daimiliyi və əbədiliyi uğrunda ulu öndər Heydər Əliyevin məqsədyönlü siyasətini davam etdirən Prezident İlham Əliyevin ətrafında sıx birləşməklə mübarizəmizi davam etdirəcəyik.

- Şəhidlər xiyabanı müqəddəs məkandır, oranı ziyarət etmək hər birimizin borcudur. Xalqımızın azadlıqsevər oğul və qızlarının uyuduğu torpağa qədəm basmaqla biz dünya xalqlarına milli müstəqilliyi göz bəbəyi kimi qorumağa, vətənimizin şəhidinə çevrilməyə hazır olduğumuzu göstəririk.

Bu sözləri isə Bakı şəhər sakini Nadir Abbaszadə dedi və əlavə etdi:

- Bu, bizim şərəfli tariximizdir. Biz təkcə şəhidlərimizi anmaqla öz borcumuzu yerinə yetirmir, eyni zamanda onların uğrunda qurban getdiyi torpağımızı düşmən əsarətindən xilas etməyə hazır olduğumuzu da bildiririk. Milli mücadiləmizin zirvəsi olan 20 Yanvar eyni zamanda sovet imperiyasının süqutunu, məhvini tarixləşdirən bir gündür. Doğrudan da, hər zülmət gecənin bir işıqlı səhəri olur. 1990-cı il yanvarın 19-u gecəsi nə qədər müdhiş, qorxunc, vahiməli və uzun idisə, 20 yanvar qan qoxulu səhərlə açılarsa da, parlaq, şəfəqli, əzəmətli və qürurlu gün idi. Həmin gün milli birliyimizin əsası qoyuldu. Biz bu birliyi, mütəşəkkilliyi daim qorumaq üçün də Şəhidlər xiyabanını ziyarətə gəlirik.

Xiyabanın hər il abadlaşması isə şəhidlərimizin müqəddəs ruhuna dövlətimizin və onun başçısının qayğısıdır. Şəhidliyin zirvəsi olan xiyabana insan axınının ardı-arası kəsilmir. Bu, bir daha onu göstərir ki, illər keçsə də, canı, qanı ilə müstəqillik, azadlıq tarixi yazmış Vətən övladları heç zaman unudulmayacaq.

"Azərişaat" MMC-nin əməkdaşı Fəxrəddin Novruzovun fikirləri də maraqlı idi:

- Şəhidlər xiyabanını ziyarət etmək üçün atam Həmid, anam Minayə ilə ulu Gəncə torpağından gəlmişik. Qanlı Yanvarın dəhşətləri sinəmizə sağalmaz yaralar vursa da, bu gün bu müqəddəs məkana qəhərlə deyil, qürur və iftixar hissi ilə gəlmişik. Müqəddəsələrimizin ruqları qarşısında borcumuzu torpaqlarımızı düşməndən azad etməklə yerinə

yetirmiş olarıq. Bu borc təkçə onlar kimi, Vətən, torpaq uğrunda şəhid olmaqdan ibarət deyil. Artıq dövlətimizin müstəqilliyinin bərpasından 20 il ötüb. Bu illər ərzində dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanması, ölkəmizin iqtisadi, siyasi, hərbi qüdrətinin artması bir daha göstərir ki, biz milli azadlıq uğrunda mübarizələrdən mətin keçməklə yanaşı, onu göz bəbəyi kimi saxlamağı da bacaran xalqıq. Hər birimiz öz əməli fəaliyyətimizlə müstəqilliyimizin daimiliyi və əbədiliyinə töhfəmizi verə bilərik. Bəli, Qarabağ və ona bitişik digər işğal altında qalan torpaqlarımızın azadlığı uğrunda mübarizədə də, lazım gələrsə şəhid olmağı bacaracağıq. Bizim xalq buna qadirdir. Sülhpərvər xalq olmağımızla yanaşı, düşmənə nifrətimiz də qədərincədir.

Rəsmiyə RZALI.